Valtiovarainvaliokunta, hallinto- ja turvallisuusjaosto 18.9.2025

Pelastustoimen tilanne ja rahoitus (ml. sopimuspalokunnat)
Strategia- ja ohjausyksikön johtaja Tiina Snellman
Sisäministeriö, pelastusosasto

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Sisäisen turvallisuuden selonteon linjauksia

- Turvallisuustilanne Suomessa on vakaa, mutta Suomen turvallisuusympäristö on perustavanlaatuisesti ja pitkäkestoisesti muuttunut.
- Pelastustoimen viranomaisten suorituskykyä tulisi edelleen kehittää vastaamaan toimintaympäristön muutokseen, ottaen huomioon pelastusviranomaisten kyky huolehtia siviiliväestöön kohdistuviin uhkiin varautumisesta ja sen edellyttämistä järjestelyistä.
- Suomella tulee olla kyky varautua myös erityisen vakaviin uhkiin, kuten sotaan ja aseelliseen konfliktiin.
  - Nykytilanteessa Suomi ei kykene kaikilta osin vastaamaan häiriötilanteiden ja poikkeusolojen asettamiin vaatimuksiin.
- Siviiliväestöä tulee pystyä tehokkaasti suojaamaan laajoissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Myös omatoimista varautumista vahvistettava.
- Vaaratiedottamisen ja väestön varoittamisjärjestelmän kehittäminen tulee saattaa vastaamaan turvallisuusympäristön muutosta.

Väestönsuojeluun varautumisen ja väestönsuojien tilanne

- Väestönsuojeluun varautumisen kansallisia kehittämistarpeita ovat pelastustoimen viranomaisohjeiden, valmiussuunnittelun ja toimintamallien kehittäminen, väestön varoittamisen järjestelyt, pelastustoiminnan ja muun väestönsuojelutoiminnan materiaalisen varautumisen parantaminen sekä henkilöstön osaamisen kehittäminen.
- Palvelutasossa on hyvinvointialueiden pelastuslaitosten välillä merkittäviä eroja. Alueiden päätoimisesta henkilöstöstä ainoastaan 0,86 % on varattu väestönsuojeluun varautumisen suunnitteluun.
- Väestönsuojat ovat Suomessa varsin hyvässä kunnossa. Suojapaikkoja on noin 4,8 miljoonalle henkilölle. Väestönsuojat ovat pääosin rakennuskohtaisia suojia. Haasteena suojien käytön edellyttämä osaaminen.
- Kokemukset Ukrainan sodasta ovat osoittaneet, että Suomen väestönsuojia tulisi modernisoida vastaamaan nykyajan tarpeita, erityisesti varavoimaan varautumisen ja viestiyhteyksien osalta.

Materiaalisen varautumisen tila

- Pelastustoimella ei ole tällä hetkellä poikkeusoloissa ja väestönsuojelutehtävissä tarvittavia materiaalisia valmiuksia ja suorituskykyjä (mm. suojavarusteet, materiaalireservit, erikoiskalusto, muut materiaaliset ja logistiset kyvykkyydet) tai osaamista.
- Pelastustoimen materiaaliset ja logistiset valmiudet eivät myöskään mahdollista useasta yhtäaikaisesta valtakunnallisia suorituskykyjä edellyttävästä tilanteesta selviytymistä.
- Pelastusosaston arvion mukaan pelastustoimen ja väestönsuojelun materiaalisen varautumisen saattaminen vastaamaan pitkäkestoisia poikkeusolojen uhkia edellyttäisi noin 300 miljoonan euron lisämäärärahaa ja noin 10-15 miljoonan euron vuosittaisen ylläpitokustannuksen lisämäärärahatarvetta.
- Määrärahatarve koostuu pelastustoimen olemassa olevan kaluston päivittämisestä toimintaympäristön vaatimuksia vastaavaksi, materiaalisten kyvykkyyksien kasvattamisesta toimintaympäristön vaatimusten tasolle ja puuttuvien materiaalisten kyvykkyyksien hankinnasta, tarvittavien materiaalireservien muodostamisesta, osaamisen kehittämisestä sekä henkilöstökustannuksista.

Pelastustoiminnan tilanne

- Toimintaympäristön (turvallisuus, ilmasto) muutokset edellyttävät pelastustoiminnan ja sen johtamisjärjestelmän suorituskyvyn vahvistamista kaikilla tasolla.
- Suorituskyvyn vahvistaminen edellyttää riittävästi osaavaa henkilöstöä, pelastustoimintaan tarvittavien materiaalien hankkimista ja valtakunnallisesti yhdenmukaisten tietojärjestelmien kehittämistä. Suorituskykyjen käyttö tulee myös suunnitella siten, että niitä pystytään hyödyntämään kaikissa turvallisuustilanteissa.
- Pelastajapulaa on korjattu lisäämällä opiskelijamääriä Pelastusopistolla sekä Helsingin pelastuskoululla. Pelastajien määrän lisäämisen lisäksi henkilöstöpulan korjaaminen edellyttää myös sopimushenkilöstön riittävää kouluttamista.
- Sopimuspalokuntatoiminnan jatkuvuus on turvattava. Sisäministeriön asettaman kehittämistyöryhmän työn tarkoitus on antaa valtakunnalliset suuntaviivat hyvinvointialueille kehittää toimintaa yhdessä sopimuspalokuntien kanssa.

Lisämäärärahat JTS2026-2029 ja LTAII 2025

Esitys	Summa	Momentti
Väestönsuojelun kehittäminen (sis. väestönsuojien alueellisen kohdentumisen avustamisen, pelastustoimen valtakunnallisten CBRNE-kyvykkyyksien kehittämisen ja pelastustoimen väestönsuojelutehtävien kriittisten materiaalien hankinta)	14 120 000 (JTS) 21 000 000 (LTAE) = 35 120 000	Eräät avustukset (3-v. siirtomääräraha)
Vaaratiedottamisen ja väestön varoittamisen kehittäminen	6 000 000 (LTAE)	Pelastustoimen toimintamenot (2-v. siirtomääräraha)
Öljyntorjuntavalmiuden tehostaminen	2 500 000 (LTAE)	Eräät investointiavustukset (2-v. siirtomääräraha)
Yhteensä	43 620 000	

Turvallisuusympäristön muutos ja pelastustoimi

- Suorituskykyjen kasvattamisen ja uusien kykyjen kehittämisen, mukaan luettuna materiaalisen varautumisen valmiudet ja osaamisen kehittäminen, tulisi tapahtua pääsääntöisesti lähivuosien aikana kaikilla hallinnontasoilla; valtakunnallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla yhtäaikaisesti.
- Muuttunut turvallisuustilanne edellyttää pelastustoimelta mittavia, aikaa vieviä uudistuksia, joiden toteuttaminen olemassa olevien määrärahojen puitteissa ei ole mahdollista.
- Hyvinvointialueiden vaikea taloustilanne uhkaa suorituskykyjä (henkilöstö, investoinnit/kalusto) ja niiden vahvistamista ja toiminnan kehittämistä. Lainsäädännön rahoitusmalli ei vastaa eikä jousta turvallisuusympäristön aiheuttamiin, äkillisiin valtakunnallisiin ja alueellisiin tarpeisiin. Tilanne muodostaa merkittävän riskin siviiliväestön suojaamiselle, mutta myös pelastustoimen palvelutuotannon jatkuvuudelle.

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171
www.intermin.fi